

ภาค 7
ตามกฎหมายได้

บทที่ 1

บททั่วไป

ลาภมิควรได้เป็นบ่อเกิดแห่งหนึ่งอย่างหนึ่งซึ่งกฎหมายบัญญัติให้มีผลเพื่อให้สอดคล้องกับความยุติธรรมในสังคม ทำนองเดียวกับบทบัญญัติของเรื่องจัดการงานนอกสั่ง คำว่า “ลาภมิควรได้” เป็นศัพท์ที่แปลมาจากต้นร่างภาษาอังกฤษที่ว่า UNDUE ENRICHMENT หมายความว่า มั่งมีหรือร่ำรวยขึ้นโดยไม่ชอบ และคำว่า “ลาภมิควรได้” ชื่อก็บอกอยู่แล้วว่าเป็นลาภที่มิควรได้มา ดังนั้นจึงควรต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริงซึ่งมีสิทธิได้รับลาภนั้นไป ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 406 – 419 จึงได้บัญญัติถึงเรื่องนี้ไว้ให้เป็นบ่อแห่งหนึ่งชนิดหนึ่ง

ขอบเขตของกฎหมายลักษณะลาภมิควรได้

- ลักษณะของลาภมิควรได้ (มาตรา 406)
- บทตัดสิทธิการเรียกคืนทรัพย์สิน (มาตรา 407 - 411)
- การคืนทรัพย์สิน (มาตรา 412 – 415)
- สิทธิของผู้ซึ่งได้ลาภมิควรได้ (มาตรา 416 – 418)
- อายุความ (มาตรา 419)

ลักษณะของลาภมิควรได้

ตัวบทกฎหมายที่จะต้องศึกษาถึงลักษณะของลาภมิควรได้ คือ มาตรา 406 ซึ่งเป็นนิยามศัพท์ทำให้ทราบได้ว่า ลาภมิควรได้คืออะไร ตัวอย่าง เช่น ก. ชำระหนี้ให้แก่ ข. โดยสำคัญผิดว่า ข. คือ ก.

ลากที่ตกได้แก่ ข. จะเป็นลามิกวรได้หรือไม่ ย่อมต้องนำมาตรา 406 มาวินิจฉัย เพราะมีบางกรณีที่บุคคลได้ทรัพย์สินไปอันไม่อยู่ในลักษณะของลามิกวรได้⁸⁰¹

บทตัดสิทธิการเรียกคืนทรัพย์สิน

ตัวบทกฎหมายที่ตัดสิทธิการเรียกคืนทรัพย์สิน คือ มาตรา 407 ถึง 411 ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเสียทรัพย์สินไปตกได้แก่ผู้อื่นอันเป็นลักษณะลามิกวรได้นั้น ไม่มีสิทธิเรียกร้องใด ๆ ต่อผู้ได้ลาก

การคืนทรัพย์สิน

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงวิธีการคืนทรัพย์สินว่าจะคืนกันแค่ไหน เพียงใด โดยวิธีใดทั้งนี้ กฎหมายคำนึงถึงหลักสุจริตหรือทุจริตเป็นเกณฑ์ตัดสิน โดยกล่าวถึงการคืนทรัพย์สินที่รับไว้เป็นเงิน ในมาตรา 412 การคืนทรัพย์สินอย่างอื่นนอกเหนือจากเงิน ในมาตรา 413 และกล่าวถึงการคืนดอกผลที่เกิดขึ้นจากทรัพย์สินที่รับไว้ด้วยในมาตรา 415

สิทธิของผู้ซึ่งควรได้ลามิกวรได้

นอกจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ได้ลามิกวรได้มาต้องคืนทรัพย์สินนั้นแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้สิทธิแก่ผู้ได้ลามิกวรได้ไว้ในมาตรา 416 ถึง 418 ก็ให้สิทธิแก่ผู้ซึ่งได้ลากนั้นในการเรียกค่าใช้จ่ายที่ตนเสียไปเพื่อการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมทรัพย์สิน รวมตลอดถึงค่าใช้จ่ายในการตัดแปลงต่อเติมให้ทรัพย์สินนั้นมีราคาเพิ่มขึ้น โดยกฎหมายกำหนดวิธีการเรียกคืนค่าใช้จ่ายดังกล่าวไว้ด้วย

อายุความ

อายุความฟ้องคดีลามิกวรได้ มีอายุความ 1 ปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายรู้ถึงสิทธิว่าตนมีสิทธิเรียกคืน อย่างไรก็ตาม อายุความนับแต่รู้นี้นั้นย่อมไม่เกินไปกว่า 10 ปีนับแต่เวลาที่สิทธินั้นได้มีขึ้น ตามบทบัญญัติของมาตรา 419

⁸⁰¹ พงศาดิเรก ปุณฺณพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะจัดการงานนอกสั่งและลามิกวรได้, หน้า 75